

Onderwerpen die de Sociale Alliantie aan de orde wil stellen in het overleg met Staatssecretaris Jetta Klijnsma

In het reguliere overleg dat de Sociale Alliantie [op 17 juni 2014 (18.00 – 19.30 uur)] heeft met de staatssecretaris die verantwoordelijk is voor het landelijk beleid ter bestrijding van armoede en sociale uitsluiting, willen wij de volgende onderwerpen ter sprake brengen:

1. Groei van armoede en verzwakken van stem van de armen
2. Beleidgerelateerde ongerijmdheden
3. Ruimte voor eigen initiatieven van armen

Ad 1 : Armoede groeit; stem van armen verzwakt

Berichten over een verbetering van de economische situatie in Europa vertalen zich voorshands nog niet in een verbetering van de dagelijkse werkelijkheid van honderdduizenden huishoudens in Nederland. Er is sprake van een hoge werkloosheid, met name onder jongeren. Een groeiend percentage huishoudens kampt met problematische schulden. Armoedecijfers stijgen nog steeds. Alle reden derhalve om de krachten te bundelen om verdere neergang te stoppen en om een positieve beweging in gang te zetten ter verbetering van de positie van de 1,5 miljoen medeburgers die geconfronteerd worden met een situatie van armoede. Vanwege de decentralisatie van het sociaal beleid is met name op lokaal vlak een gezamenlijke aanpak van armoede nodig. Onlangs heeft een groot aantal landelijke organisaties daartoe opgeroepen en gemeenten gevraagd hier aandacht aan te besteden. Dergelijke oproepen helpen, maar volstaan niet. Er zijn stimulerende en creatieve verbinders nodig die maatschappelijke organisaties bij elkaar brengen om samen de schouders te zetten onder een integraal lokaal armoedebeleid. Daarbij zijn niet alleen de hulporganisaties nodig, maar ook en mogelijk vooral maatschappelijke organisaties waar armen dagelijks mee te maken hebben: scholen, bedrijven, sportverenigingen, bibliotheken, culturele verenigingen, buurtverenigingen. Daarnaast heeft de gemeentelijke overheid een belangrijke taak om zo'n gezamenlijke aanpak van armoede, verschuldiging en sociaal isolement te stimuleren en te faciliteren. Wie niet kan en mag ontbreken om de strijd tegen armoede tot een succes te maken zijn de armen zelf. Hun stem moet doorklinken om de omringende samenleving duidelijk te maken wat het concreet betekent te moeten leven in een situatie van armoede. Juist nu ze harder dan ooit nodig is, verzwakt de stem van de armen. De organisaties die armen helpen zich te verenigen, vallen weg vanwege gebrek aan financiële middelen. Deze ondersteuners zijn hard nodig om te stimuleren dat armen hun stem blijven verheffen. Dat is en blijft nodig voor een juiste beeldvorming en om negatief denken uit afzijdigheid om te buigen naar positief doen uit betrokkenheid bij een vraagstuk dat heel de samenleving aangaat. In regio's en provincies waar een ondersteunende organisatie actief is, blijken armen en hun organisaties beter in staat om het woord te nemen, ervaringen en denkbeelden in te brengen in het maatschappelijke debat en organisaties te bundelen in lokale sociale allianties voor een goed sociaal beleid.

Ad 2 : Beleidgerelateerde ongerijmdheden

De landelijke overheid voert een beleid dat op een aantal niveaus ongerijmdheden veroorzaakt. Die ongerijmdheden hebben een dermate algemeen karakter dat ze niet of niet afdoende gecorrigeerd kunnen worden door inzet van lokale maatregelen. Twee voorbeelden:

- a. Naarmate de kansen op het verkrijgen van een baan afnemen wordt er meer druk op uitkeringsgerechtigden uitgeoefend om werkzaamheden te aanvaarden tussen vrijwilligerswerk en betaalde arbeid, die verricht moeten worden met behoud van uitkering of beter gezegd om de uitkering te behouden. Voor een korte periode is dat aanvaardbaar als het een gerichte opstap is naar betaald werk. Maar voor een langere periode betekent het verdringing van banen en ondermijning van het minimumloon.
- b. Mensen met een onvolledige AOW en een aanvullende AIO-uitkering worden extra hard getroffen door bezuinigingsmaatregelen. Dit treft veel allochtone ouderen. Velen van hen leven onder de armoedegrens.

Ad 3 : Ruimte voor eigen initiatieven van armen

Onlangs vond in Amsterdam een bijeenkomst plaats van bewonersinitiatieven uit achterstandswijken uit enkele steden in Nederland: Amsterdam, Breda, Tilburg, Amersfoort, Leeuwarden. De bijeenkomst werd gehouden in het kader van een landelijk project van de Sociale Alliantie. Daarin wordt onderzocht of en hoe sociale coöperaties ook voor arme mensen een middel kunnen zijn om verbetering te brengen in hun situatie. Dàt sociale coöperaties iets kunnen betekenen voor arme mensen bleek uit de aanwezigheid van bewoners die enthousiast vertelden over hun initiatieven en hun bedrijven. Wat betreft het hoe sprongen er twee ervaringen uit: de starre regelgeving en het vele moeten. Als arme mensen inventief zoeken naar mogelijkheden om geld te verdienen om de situatie van henzelf en hun kinderen te verbeteren, stuiten ze op regelgeving die hen eerder tegenwerkt dan stimuleert. En het leven van arme mensen wordt beheerst door alles wat ze moeten van de toezichthouders die over hun uitkering gaan. Een van de initiatieven presenteerde zichzelf met drie kernwoorden: willen, kunnen, mogen. Daarmee gaven ze aan dat arme mensen in hun buurt wel degelijk initiatieven aan de dag leggen, iets willen oppakken, een bedrijfje willen starten. Dat ze ook de capaciteiten daarvoor hebben, dat ze een eigen bedrijfje kunnen beginnen of mee kunnen doen in een bewonersbedrijf. Dat ze daarmee niet ineens uit de uitkering kunnen komen, maar dat het perspectief op zelfstandigheid er wel degelijk is. Kortom, het *willen* en het *kunnen* zijn aanwezig; waar het aan schort is het *mogen*. De systemen van sociale zekerheid drukken mensen in regelgeving waarin ze heel veel *moeten* en weinig *mogen*. Het is te veel of-of en te weinig en-en: mensen hebben ofwel een uitkering ofwel ze stromen uit naar betaald werk; in veel situaties is het uitstromen nog een brug te ver, maar mensen zijn wel in staat om met eigen bedrijvigheid een deelinkomen te verwerven; nodig is een verruiming van de mogelijkheden om deze eigen inkomsten te gebruiken voor een vergroting van het vakmanschap en voor de opbouw van een startkapitaal om de bedrijvigheid uit te bouwen tot een eigen bedrijf waarmee men helemaal uit de bijstand kan komen. Om aan te sluiten bij bewegingen aan de basis hebben lokale overheden meer experimenteerterruimte nodig zonder in conflict te komen met landelijke toezichthouders.

Helden, 1 juni 2014
Namens de Sociale Alliantie
Raf Janssen, secretaris